

[https://doi.org/10.52326/jss.utm.2025.8\(2\).08](https://doi.org/10.52326/jss.utm.2025.8(2).08)
UDC 364.632:343.54:330.16

ECONOMIC VIOLENCE – A SILENT THREAT TO SOCIAL SUSTAINABILITY: APPROACHES, INTERNATIONAL COMPARISONS, AND PUBLIC PERCEPTIONS

Viorica Ursu *, ORCID: 0000-0003-4194-4799,
Daniela Pojar, ORCID: 0000-0001-8894-9445,
Iurie Ivanov, ORCID: 0000-0002-1083-9657,
Maria Pozdârca, ORCID: 0009-0009-0651-054X

Technical University of Moldova, 168, Ștefan cel Mare Blvd., Chisinau, Republic of Moldova

* Corresponding author: Viorica Ursu, viorica.ursu@dp.utm.md

Received: 05.26.2025

Accepted: 06.20.2025

Abstract. In the context in which the concept of sustainable development has become a global priority, it is essential to understand that sustainability involves ensuring a balance between economic progress, social inclusion and respect for fundamental human rights. In this sense, the social pillar of sustainability involves combating all forms of inequality, discrimination or abuse. Economic violence is a subtle but deeply destructive form of discrimination, which undermines sustainable social development. This article aims to analyze economic violence both from a conceptual and historical perspective, as well as in its practical dimension, through a survey conducted among UTM respondents. Through a comparative analysis between the Republic of Moldova, the European Union, the United States and other countries, the research aims to highlight the determinants, characteristics and institutional responses to this phenomenon. The paper demonstrates that the prevention and elimination of economic violence presents not only problems of social justice, but also essential conditions for building a sustainable society based on equality, solidarity and mutual respect.

Keywords: *economic violence, domestic violence, guilt, resource control, personal autonomy, protection policies, comparative study.*

Rezumat. În contextul în care conceptul de dezvoltare durabilă a devenit o prioritate globală, este esențial să înțelegem că sustenabilitatea implică asigurarea unui echilibru între progresul economic, incluziunea socială și respectarea drepturilor fundamentale ale omului. În acest sens, pilonul social al sustenabilității implică combaterea tuturor formelor de inegalitate, discriminare sau abuz. Violența economică este o formă subtilă, dar profund distructivă de discriminare, care subminează dezvoltarea socială durabilă. Prezentul articol își propune să analizeze violența economică atât din perspectivă conceptuală și istorică, cât și în dimensiunea sa practică, printr-un sondaj realizat în rândul respondenților UTM. Prin intermediul unei analize comparative între Republica Moldova, Uniunea Europeană, Statele Unite și alte țări, cercetarea își propune să evidențieze factorii determinanți,

caracteristicile și răspunsurile instituționale la acest fenomen. Lucrarea demonstrează, că prevenirea și eliminarea violenței economice prezintă nu doar probleme de justiție socială, dar și condiții esențiale pentru construirea unei societăți durabile bazate pe egalitate, solidaritate și respect reciproc.

Cuvinte cheie: *violență economică, violență domestică, vinovăție, controlul resurselor, autonomie personală, politici de protecție, studiu comparativ.*

1. Introducere

În pofida funcției esențiale pe care familia o are în stabilitatea socială și dezvoltarea umană, aceasta poate deveni, paradoxal, cadrul în care se manifestă forme complexe și greu de detectat de violență. Printre acestea, violența economică este una dintre cele mai puțin vizibile, dar cu efecte profund destabilizatoare, afectând autonomia și siguranța victimei [1, 2, pp. 8-9]. Spre deosebire de formele directe și fizice ale abuzului, controlul financiar se manifestă prin restrângerea accesului la resurse economice, limitarea oportunităților profesionale sau educaționale și manipularea veniturilor comune.

Violența economică nu este un fenomen izolat sau marginal. Studiile recente, inclusiv cele realizate în Republica Moldova și în alte state ale Uniunii Europene, indică o prezență crescândă a acestui tip de abuz în relațiile intime. În ciuda recunoașterii sale în cadrul Convenției de la Istanbul și în legislațiile naționale, violența economică continuă să fie greu de identificat, întrucât nu lasă urme fizice și este adesea confundată cu simple „disensiuni financiare” în familie.

Această cercetare își propune să analizeze violența economică în contextul domestic, cu accent pe originile sale sociale și juridice, pe factorii de risc și pe impactul asupra victimelor, inclusiv asupra copiilor. Vom examina caracteristicile sale definitorii, legătura cu vinovăția domestică și natura sa ciclică, dar și modalitățile prin care poate fi prevenită și combătută prin politici publice, intervenții sociale și măsuri legislative.

În același timp, vom realiza o analiză comparativă între Republica Moldova, Uniunea Europeană, Statele Unite și alte state relevante, în vederea identificării bunelor practici în recunoașterea și combaterea acestei forme de abuz. Studiul va integra și o cercetare sociologică aplicată, desfășurată în rândul tinerilor din mediul universitar, pentru a evidenția percepțiile și experiențele directe sau indirecte legate de acest fenomen.

Această abordare interdisciplinară va permite o înțelegere mai profundă a violenței economice, nu doar ca formă de abuz, ci ca un simptom al dezechilibrelor de putere și al normelor sociale încă dominante în societățile contemporane.

2. Materiale și Metode

Prezenta cercetare are la bază o abordare mixtă, care îmbină metode calitative și cantitative pentru a analiza complexitatea fenomenului violenței economice ca formă de abuz domestic și impactul său asupra sustenabilității sociale, ca:

1. **analiza documentară** - a fost realizată o revizuire sistematică a literaturii științifice și juridice, naționale și internaționale, relevante pentru tema abordată. Sursele includ acte normative internaționale (ex. “*Agenda 2030*” [3], “*Convenția de la Istanbul*” [4]), documente programatice europene (ex. “*Strategia privind egalitatea de gen 2020–2025*” [5]), acte legislative naționale (ex. “*Legea nr. 45/2007*” republicată [6]), rapoarte de specialitate (ex. Anais din 2024 [7]) și contribuții doctrinare.

2. **metoda comparativă** - a fost utilizată pentru a evidenția diferențele și similitudinile în recunoașterea și sancționarea violenței economice în diferite state (ex. Franța, Suedia, Marea Britanie, SUA), corelate cu gradul de integrare a dimensiunii sociale în politicile de dezvoltare durabilă.

3. **cercetarea de teren** (sondaj de opinie). Pentru obținerea unor date actuale și relevante din perspectiva percepției publice, a fost aplicat un chestionar anonim unui eșantion de peste 100 persoane peste 18 ani, studenți și salariați ai Universității Tehnice a Moldovei, Chestionarul a cuprins întrebări închise și deschise privind înțelegerea noțiunii de violență economică, identificarea formelor acesteia, recunoașterea experiențelor personale sau indirecte, opinia privind protecția legală și instituțională. Datele colectate au fost centralizate și analizate statistic, punând în evidență tendințele generale și diferențele de percepție în funcție de gen, vârstă și statut ocupațional.

4. **metoda analizei critice** - rezultatele au fost interpretate prin prisma teoriilor despre sustenabilitate socială și echitate economică, relevând modul în care fenomenul investigat afectează incluziunea, participarea și justiția socială – factori esențiali ai dezvoltării durabile.

3. Rezultate

3.1. **Violența economică – obstacol sistemic în calea sustenabilității sociale**

Violența economică reprezintă o formă insidioasă de control și dominare în cadrul relațiilor personale, care afectează profund capacitatea victimei de a participa activ în viața economică și socială, de a avea acces la resurse și de a lua decizii autonome. Această formă de abuz subminează în mod direct sustenabilitatea socială, una dintre cele trei dimensiuni fundamentale ale dezvoltării durabile (alături de dimensiunea economică și cea ecologică). Potrivit “Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă” adoptată de Organizația Națiunilor Unite, obiectivul de dezvoltare durabilă nr. 5 vizează „egalitatea de gen și abilitarea tuturor femeilor și fetelor”, iar sub-obiectivul 5.2 solicită statelor să „elimine toate formele de violență împotriva femeilor și fetelor, în public și în privat, inclusiv traficul, exploatarea și violența economică” [3].

Această abordare este consolidată prin “Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice” (Convenția de la Istanbul) [4], ratificată de Republica Moldova prin “Legea nr. 126 din 28.07.2021, publicată în Monitorul Oficial nr. 207–214/189 din 20.08.2021”. Art. 3 lit. a) definește violența împotriva femeilor ca „o încălcare a drepturilor omului și o formă de discriminare împotriva femeilor și va însemna toate acțiunile de violență de gen care rezultă în, sau care sunt probabile a rezulta în, vătămarea sau suferința fizică, sexuală, psihologică sau **economică cauzată femeilor**, inclusiv amenințările cu asemenea acțiuni, coerciția sau deprivarea arbitrară de libertate, indiferent dacă survine în public sau în viața privată” [4].

În Republica Moldova, cadrul normativ relevant este “Legea nr. 45 din 1 martie 2007 privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie”, care recunoaște la art. 2, lit. d) violența economică, definită ca „privare de mijloace economice, inclusiv lipsire de mijloace de existență primară, cum ar fi hrană, medicamente, obiecte de primă necesitate; abuz de variate situații de superioritate pentru a sustrage bunurile persoanei; interzicere a dreptului de a poseda, folosi și dispune de bunurile comune; control inechitabil asupra bunurilor și resurselor comune; refuz de a susține familia; impunere la munci grele și nocive în detrimentul sănătății, inclusiv a unui membru de familie minor; alte acțiuni cu efect similar” [6].

La nivel european, “Strategia privind egalitatea de gen 2020–2025” [5] adoptată de Comisia Europeană afirmă că „violența împotriva femeilor și fetelor constituie o manifestare

extremă a inegalității de gen și o încălcare gravă a drepturilor fundamentale”, iar eliminarea acesteia este importantă pentru incluziunea și coeziunea socială durabilă.

În literatura de specialitate, Stratan Andrei observă că *„deseori atestăm situații în care membrul/membrii familiei abuzează de poziția economică dominantă exercitând presiune asupra celorlalți membri. Aceste fapte iau forma unor acte de violență financiară/economică, care sunt sancționate conform legislației”*. Raportul *„Violența financiară în relațiile de cuplu”* publicat de Asociația Anais din 2024 atrage atenția că victimele violenței economice sunt *„excluse din circuitul decizional familial și social, cu efecte directe asupra echilibrului dintre indivizi și comunitate”* [7].

3.2. Evoluția recunoașterii violenței economice ca formă de abuz

Deși violența economică a existat din cele mai vechi timpuri în relațiile de putere inegale din familie, recunoașterea sa juridică este relativ recentă.

Primele referințe la violența economică apar în literatura feminist [9, 10] din SUA și Canada, în care cercetătoarele au început să analizeze inegalitățile economice din cadrul căsătoriei și dependența financiară ca formă de control.

Termenul a fost folosit pentru a descrie situațiile în care femeile nu aveau acces la conturi bancare, nu puteau lucra sau erau forțate să ceară bani pentru nevoile de bază.

În anii 1990, violența economică începe să fie definită ca o componentă a violenței domestice în cercetările academice, în special în reviste precum Journal of Family Violence [11].

Se dezvoltă instrumente de măsurare a abuzului economic, cum ar fi Scale of Economic Abuse, care *“este o măsură cu 28 de itemi a experienței individuale de abuz economic, împărțită în două domenii: control economic și exploatare economică. Diferite aspecte ale abuzului economic surprinse de scală includ împiedicarea de a munci sau utilizarea involuntară a banilor de către un partener intim”* [12].

Consiliul Europei recunoaște oficial violența economică în *“Convenția privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice”* [4]. Adoptarea Convenției de la Istanbul în 2011 a marcat un moment decisiv, prin includerea explicită a dimensiunii economice în definirea violenței domestice.

Mai multe state au început să includă violența economică în legislația penală sau în politicile de protecție a victimelor:

➤ **Franța** a recunoscut în Codul penal forme de abuz precum controlul financiar coercitiv, în special în contextul violenței conjugale, în urma reformelor legislative din 2019 și 2020. În 2019, Franța a introdus conceptul de „emprise” (control psihologic și financiar) în contextul violenței conjugale [13].

➤ **Suedia** nu are o infracțiune separată pentru „violență economică”, dar aceasta este inclusă în conceptul de „violență repetitivă” (repetitive abuse) în cadrul relațiilor apropiate. Legea privind protecția împotriva violenței domestice permite sancționarea privării de autonomie economică ca parte a unui comportament coercitiv [14].

➤ **În Regatul Unit**, legislația privind violența domestică a evoluat semnificativ în ultimii ani, în direcția recunoașterii explicite a abuzului economic ca o manifestare distinctă a controlului coercitiv. Domestic Abuse Act 2021 [15], un instrument legislativ de referință adoptat recent, introduce o abordare inovatoare, prin care violența economică nu mai este tratată doar ca o componentă implicită a abuzului conjugal, ci ca o realitate juridică autonomă. Conform dispozițiilor acestui act, sunt considerate forme de abuz economic toate acțiunile care afectează negativ capacitatea unei persoane de a gestiona resurse financiare,

de a accesa venituri proprii sau de a dispune de bunuri și servicii fără constrângere. În mod concret, legea descrie situații precum:

- *restricționarea accesului la fonduri necesare traiului zilnic,*
- *împiedicarea exercitării unei activități profesionale,*
- *prejudicierea deliberată a patrimoniului personal (distrugerea bunurilor, asumarea de datorii în numele altei persoane).*

De o importanță specială este distincția operată în lege între abuzul economic (care privește limitarea accesului la resurse) și abuzul financiar (care implică acte directe de fraudă, înșelăciune sau manipulare economică). Spre exemplu, utilizarea neautorizată a cardurilor bancare sau impunerea unor obligații contractuale fără acordul victimei intră în sfera abuzului financiar și sunt tratate, de asemenea, în legislația penală, în baza Serious Crime Act 2015 [16].

În ceea ce privește dimensiunea punitivă, sancțiunile prevăzute de legislația britanică ating până la cinci ani de închisoare, dublând pragul stabilit anterior în dreptul moldovenesc, unde pedeapsa era de maximum trei ani. Notabil este faptul că Republica Moldova a adoptat, la rândul său, o reformă recentă, prin Legea nr. 316/2022, care majorează limita maximă de pedeapsă pentru formele neagravate de violență economică la patru ani [8].

O altă inovație a sistemului britanic este crearea funcției de Comisar pentru Violența Domestică, reglementată printr-o lege specială adoptată în anul 2019 [17]. Această instituție are rolul de a promova politici publice eficiente în domeniul prevenirii violenței și de a monitoriza reacția autorităților în fața sesizărilor privind abuzul în familie, inclusiv cel de natură economică.

➤ **Statele Unite ale Americii** adoptă o viziune amplă asupra violenței domestice, incluzând în mod explicit violența economică în cadrul fenomenului cunoscut sub denumirea de intimate partner violence – violența în relațiile de cuplu. Această formă de abuz este abordată în mod activ în politicile publice și programele federale de sprijin pentru victime, prin intermediul instituțiilor specializate, precum Office on Violence Against Women, structură aflată în subordinea Departamentului Justiției.

Conform cadrului conceptual promovat de Office on Violence Against Women, violența economică este definită drept: „*restricționarea accesului la resurse economice, manipularea financiară, controlul veniturilor și sabotarea independenței financiare*” [18].

La nivel legislativ, unul dintre pilonii esențiali ai protecției victimelor este reprezentat de Violence Against Women Act, adoptat în 1994 [19], care a stat la baza unei serii de reforme în dreptul penal și în sistemele de asistență socială, introducând măsuri de sprijin economic, juridic și psihologic pentru victimele violenței domestice. Deși este un act normativ federal, Violence Against Women Act oferă un cadru flexibil, lăsând statelor membre posibilitatea de a-și elabora propriile mecanisme legislative adaptate.

Astfel, unele state americane au adoptat norme explicite care recunosc și sancționează abuzul economic ca infracțiune distinctă. Un exemplu semnificativ este Legea nr. 1795 din 14 noiembrie 2019, prin care a fost revizuită definiția legală a victimei violenței domestice, pentru a include comportamentele coercitive ce afectează capacitatea de a obține, folosi sau administra mijloace financiare proprii. Aceste modificări vizează în special forme de constrângere financiară, înșelăciune și control economic sistematic [20].

În statul California, reglementările sunt detaliate în art. 273.5 din Codul Penal, care stabilește sancțiuni diferențiate în funcție de gravitatea faptei: pentru infracțiuni grave, pedeapsa poate ajunge până la 5 ani de închisoare și amendă de 10000 USD, iar pentru faptele de o gravitate redusă, până la 1 an de închisoare și/sau 2000 USD amendă [8,21,22].

Prin comparație cu alte sisteme legislative, se remarcă o coerență în privința severității sancțiunilor, similară cu cea prevăzută de legislația Marii Britanii. Ambele sisteme tratează violența economică ca pe un instrument de dominare și vulnerabilizare economică, cu efecte grave asupra libertății personale și a incluziunii sociale.

O caracteristică notabilă a modelului american este accentul pus pe colaborarea între instituții federale și locale, pe finanțarea centrelor de criză și pe integrarea dimensiunii economice a abuzului în strategii multisectoriale de prevenire și intervenție. Această abordare permite nu doar sancționarea abuzatorilor, ci și recuperarea socio-economică a victimelor, ca parte a unui model sustenabil de protecție și reintegrare.

➤ Organizații internaționale precum Organizația Națiunilor Unite și Organizația Mondială a Sănătății au început să includă această formă de abuz în rapoartele privind violența de gen și impactul asupra sănătății mentale și economice.

În Republica Moldova, violența economică a fost recunoscută legislativ începând cu revizuirea „*Legii nr. 45/2007 privind prevenirea și combaterea violenței în familie*” [6]. Aceasta a fost consolidată prin ratificarea Convenției de la Istanbul în 2021, ceea ce a impus statului obligația de a combate activ toate formele de violență împotriva femeilor, inclusiv cea economică.

3.3. Legătura cu vinovăția domestică și relațiile de putere

Violența economică nu este o simplă dispută financiară, ci o formă de control coercitiv care se manifestă în cadrul relațiilor de putere inegale. Ea este adesea însoțită de vinovăție domestică – un proces psihologic prin care victima este constant culpabilizată pentru situația sa, ceea ce justifică și normalizează abuzul.

Un raport realizat de Asociația Anais în 2024 [7] arată că femeile victime ale violenței economice sunt frecvent supuse unor forme de manipulare financiară, precum:

- *acces restricționat la conturi bancare,*
- *impunerea de datorii,*
- *sabotarea locului de muncă,*
- *inducerea în eroare privind deciziile financiare.*

Abuzatorul nu doar că controlează resursele financiare, dar și alimentează ideea că victima nu merită acces la bani, muncă sau educație, invocând motive precum „*cheltuie prea mult*” sau „*nu contribuie suficient*”. Acest tip de manipulare emoțională este o formă de „*gaslighting*” economic, care afectează profund autonomia și încrederea în sine a victimei.

Această vinovăție impusă face parte dintr-un ciclu mai larg de violență, în care controlul economic devine o armă eficientă pentru că:

- *blochează autonomia personală,*
- *reduce capacitatea de a părăsi relația abuzivă,*
- *perpetuează dependența financiară și emoțională.*

O serie de teorii identifică factorii culturali și religioși drept surse profunde ale violenței domestice, în special în societățile tradiționaliste. Astfel, se remarcă faptul că percepția asupra comportamentelor acceptabile în cadrul relațiilor de gen poate varia semnificativ în funcție de contextul cultural. În anumite culturi, ceea ce este considerat un comportament normal de autoritate masculină poate fi perceput în alte societăți drept comportament abuziv.

În ceea ce privește influența religiei, contextul Republicii Moldova este relevant, întrucât, în trecutul recent, în special în mediul rural, normele și rolurile de gen erau profund

influențate de prescripțiile tradiționale promovate de Biserica Ortodoxă, care susțineau ierarhia familială și supunerea femeii. Deși această influență a scăzut în ultimele decenii, reminiscentele patriarhale continuă să modeleze atitudini și comportamente, inclusiv în ceea ce privește toleranța față de violența economică și fizică.

Totodată, persistența stereotipurilor de gen și a normelor sociale inechitabile contribuie la reproducerea discriminării structurale între bărbați și femei. Aceste norme, adesea internalizate încă din copilărie, pot legitima comportamente abuzive și pot determina percepția acestora ca fiind „firești” în cadrul unei relații. În acest sens, există o legătură directă între normele culturale tradiționaliste, discriminarea de gen și riscul de violență [23].

“Acest tip de violență aduce chiar cu sine deseori credința în superioritatea bărbaților față de femei și este prezent în toate zonele și părțile lumii” [24].

În ceea ce privește obstacolele care determină femeile să nu denunțe actele de violență suferite, cercetările [23] evidențiază un spectru larg de factori emoționali, sociali și culturali, care acționează cumulativ. Printre cele mai frecvent invocate motive se numără sentimentul de rușine, teama de a fi stigmatizate și frica de represalii nu doar asupra propriei persoane, ci și asupra copiilor sau altor membri ai familiei.

Un alt factor determinant este vulnerabilitatea psihologică și lipsa de încredere în propriile resurse, care se accentuează în cazul în care victima este deja într-o stare de fragilitate emoțională și percepe procedurile legale ca fiind prea complexe, solicitante sau chiar ostile. În multe cazuri, dependența economică și emoțională față de agresor reprezintă o barieră majoră în luarea deciziei de a se desprinde din contextul abuziv – mai ales în absența unui sprijin familial sau instituțional consistent.

Se adaugă și percepția că inițierea unei plângeri poate avea consecințe negative, precum pierderea locuinței, marginalizarea socială sau dificultatea de a proba faptele. Multe victime resimt povara de a „demonstra” veridicitatea celor trăite într-un sistem juridic perceput ca fiind reticent sau insuficient de receptiv.

Pe lângă aceste dimensiuni individuale, există și o componentă culturală profund înrădăcinată, în virtutea căreia unele femei nu identifică anumite comportamente ca fiind violente, ci le consideră „acceptabile” sau „normale” în cadrul relației de cuplu. În astfel de situații, comportamentul agresiv este adesea minimalizat, justificat sau internalizat ca parte a rolului tradițional de gen [23].

3.4. Forme de manifestare și caracteristici specific

Violența economică, ca formă distinctă de abuz domestic, se caracterizează printr-o serie de acțiuni și omisiuni deliberate care vizează limitarea accesului victimei la resursele financiare proprii sau comune, în scopul menținerii unei stări de dependență și control. Aceasta poate lua forme directe sau indirecte, manifeste sau subtile, în funcție de contextul familial, social și cultural în care se produce.

Printre cele mai frecvente forme directe ale violenței economice se regăsesc:

- privarea de mijloace financiare esențiale (de ex. refuzul de a oferi bani pentru hrană, medicamente, igienă personală sau locuință);
- interzicerea accesului la muncă sau studii care ar putea asigura victimei independență economică;
- constrângerea transferului de venituri sau a bunurilor în contul agresorului, fără consimțământ liber exprimat;

- îndatorarea forțată a victimei, utilizarea cardurilor sau semnarea documentelor financiare în numele acesteia;
- refuzul de a contribui la cheltuieli comune, punând întreaga responsabilitate financiară pe victimă, în timp ce agresorul își păstrează controlul asupra veniturilor familiei.

Pe lângă aceste forme, există manifestări indirecte sau mascate, cum ar fi:

- monitorizarea excesivă a cheltuielilor zilnice (de ex. „de ce ai cumpărat asta?”, „unde ai pus bonul?”);
- acordarea unei sume fixe săptămânale („alocație”) fără transparență financiară reciprocă;
- deciziile unilaterale privind investiții, bunuri sau vânzări ale patrimoniului comun;
- culpabilizarea constantă a victimei pentru „cheltuieli exagerate” sau „lipsa contribuției”.

Raportul Anais [7] identifică suplimentar forme mai puțin evidente, dar totuși dăunătoare, precum: retragerea accesului la conturile bancare comune, obligarea victimei să renunțe la carieră sau la surse de venit, ascunderea veniturilor reale ale agresorului și utilizarea poziției dominante pentru a o convinge pe victimă că „nu este în stare” să gestioneze banii. Aceste acțiuni contribuie la instituirea unei dependențe economice sistemice, în care victima își pierde treptat capacitatea de decizie și inițiativă.

Violența economică poate fi, de asemenea, strâns corelată cu alte forme de abuz, precum cel psihologic și emoțional. Abuzatorul utilizează resursele financiare ca mijloc de sancționare sau recompensare: oferă sau refuză bani în funcție de comportamentul victimei, impunând astfel un climat de frică și incertitudine. Această strategie afectează profund stima de sine, libertatea de alegere și capacitatea victimei de a ieși din relația toxică.

Caracteristicile definitorii ale violenței economice includ:

- *invizibilitatea inițială (este percepută mai târziu decât alte forme de abuz);*
- *gradul ridicat de justificare socială („într-o familie e normal ca bărbatul să țină banii”);*
- *impactul cumulativ (afectează profund autonomia personală, pe termen lung);*
- *dificultatea de probare legală în lipsa unor documente sau martori;*
- *interdependența cu alte tipuri de violență (fizică, psihologică, sexuală).*

3.5. Factori favorizanți și vulnerabilități în cazul violenței economice

3.5.1. Factori individuali și de cuplu

Violența economică nu apare în mod izolat, ci este influențată de o serie de factori personali, interpersonal și structurali. La nivel individual, un rol important îl joacă nivelul de educație, gradul de autonomie financiară și modelele familiale învățate. Persoanele care provin din medii în care controlul financiar a fost normalizat sau care nu au avut acces la educație financiară pot fi mai vulnerabile în fața acestui tip de abuz.

În cuplu, dezechilibrul de putere este un factor-cheie. Relațiile în care unul dintre parteneri deține controlul exclusiv asupra resurselor economice, iar celălalt este lipsit de venituri proprii sau de acces liber la finanțe, creează un teren fertil pentru apariția violenței economice. De asemenea, lipsa comunicării financiare, mentalitatea patriarhală și dependența afectivă accentuează riscurile de control economic abuziv.

3.5.2. Factori socio-culturali și economici

În multe societăți, inclusiv în Republica Moldova, persistă stereotipuri de gen conform cărora bărbatul este „purtătorul de venit” iar femeia „gestionara cheltuielilor gospodărești”.

Aceste percepții adâncesc legitimitatea informală a dominării financiare a femeii în familie. În același timp, în contexte cu niveluri ridicate de sărăcie, tensiunile legate de bani devin mai frecvente, iar abuzul economic poate fi folosit ca metodă de compensare a nesiguranței materiale.

Conform raportului Anais din 2024 [7], izolarea socială, lipsa sprijinului instituțional, dar și dependența legală (în cazul căsătoriei sau partajului inegal) sunt factori care cresc riscul menținerii în relații abuzive din punct de vedere economic.

3.5.3. Vulnerabilități specifice ale anumitor categorii de persoane

Anumite grupuri sunt mai expuse la violența economică, printre care:

- femeile casnice, fără venit propriu;
- persoanele cu dizabilități, care depind financiar de partener;
- victimele migrației economice, care pierd conexiunile cu rețeaua de sprijin;
- mamele singure, care suportă în întregime cheltuielile familiale;
- tinerii aflați în relații de coabitare fără statut juridic clar;
- persoanele vârstnice, care pot fi abuzate economic de rude apropiate (ex. nepoți, copiii majori).

3.6. Rezultatele cercetării empirice - Sondaj privind percepția și experiențele legate de violența economică în relațiile de cuplu (creat personal de echipa coautorilor)

Chestionarul sociologic, elaborat sub forma unui formular online anonim a fost distribuit în rândul studenților și tinerilor angajați de la Universitatea Tehnică a Moldovei. Acesta a fost structurat în mai multe secțiuni:

- date demografice (vârstă, sex, mediu de rezidență, statut civil);
- întrebări închise și semideschise privind:
- experiențele directe sau indirecte cu violența economică;
- sursa veniturilor și autonomia financiară;
- frecvența controlului asupra cheltuielilor și veniturilor;
- percepția asupra limitării accesului la resurse în context relațional.

Pentru o interpretare coerentă a datelor, s-au utilizat procente, corelații simple și categorii tematice, fără a apela la analize statistice avansate, dat fiind caracterul exploratoriu al cercetării.

Sondajul a fost realizat în perioada martie–aprilie 2024, în rândul unui eșantion neprobabilistic, compus din persoane cu vârsta între 18–55 ani, cu o pondere majoritară în segmentul 18–24 ani (76,9%), predominant din mediul urban (81,2%). Numărul total de respondenți validați a fost de 117.

Sondajul a fost realizat cu respectarea principiilor etice fundamentale: participare voluntară și anonimă; consimțământ informat exprimat la începutul chestionarului; absența întrebărilor intruzive sau traumatizante; utilizarea exclusiv academică a datelor colectate.

Scopul nu a fost investigarea unor cazuri individuale de victimă/agresor, ci înțelegerea nivelului de conștientizare și a percepției riscului în rândul tinerilor cu privire la violența economică, ca formă distinctă de abuz domestic.

În continuare sunt prezentate rezultatele sondajului:

Distribuția pe vârstă și mediu de rezidență (Figurile 1 și 2)

–în urma răspunsurilor la sondaj, majoritatea respondenților aparțin intervalului de vârstă 18-24 ani (76,9%), cu prezențe ocazionale în alte intervale (25-34 ani – 2,6%, 35-44 ani – 5,1%, 45-54 ani – 12% și peste 55 ani – 3,4%).

–totodată, numărul mai mare de respondenți provine din mediul urban (81,2%), în timp ce o parte mai mică provine din mediul rural (18,8%). Acest lucru se explică prin faptul că aria de raspândire a sondajului este mun. Chișinău.

Figura 1. Vârsta respondenților.

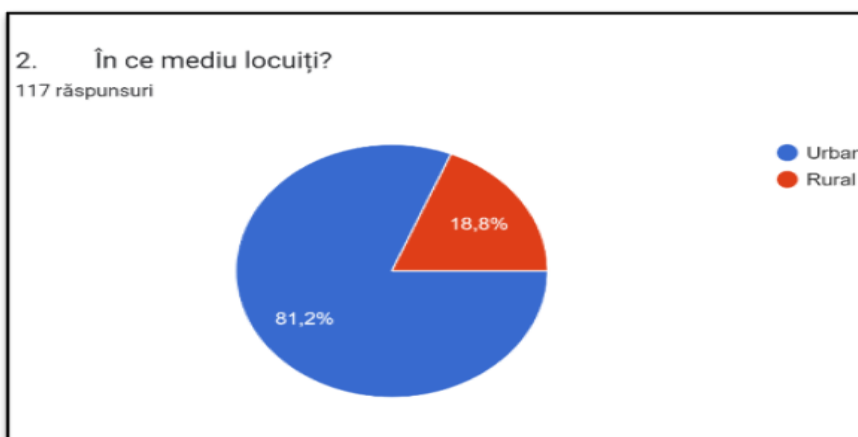

Figura 2. Mediu de rezidență.

Situația civilă (Figura 3)

–făcând referire la statutul civil, majoritatea respondenților sunt necăsătoriți (70,9%). De asemenea, un procent notabil este căsătorit (22,2%), iar un număr mai mic sunt în relații de concubinaj (5,1%), văduvi (0,9%) sau divorțați (0,9%).

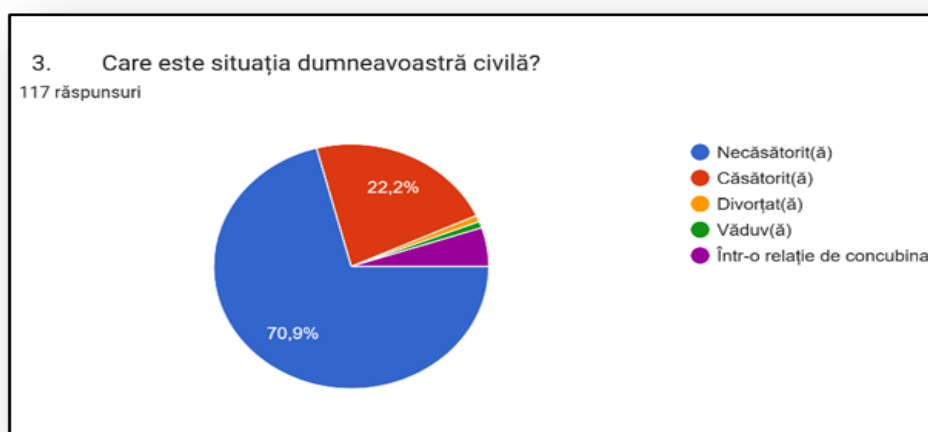

Figura 3. Situația civilă a respondenților.

– datele sugerează că persoanele căsătorite și cele în concubinaj au raportat unele forme de control economic.

Frecvența violenței economice (Figura 4)

–majoritatea respondenților au raportat că nu au experimentat violență economică („niciodată”) - (70,1%), dar există cazuri care au indicat o frecvență „ocazională” - (24,8%), „frecventă” - (4,3%) sau chiar „foarte des” - (0,9%).

–este important de notat că un număr mic, dar semnificativ, a indicat o frecvență de violență economică ce merită atenție.

–la fel, majoritatea respondenților au raportat că nu le sunt monitorizate cheltuielile - („niciodată”) - (66,7%), dar există cazuri care au indicat o frecvență „rareori” - (28,2%), „des” - (2,6%) sau chiar „foarte des” - (2,6%).

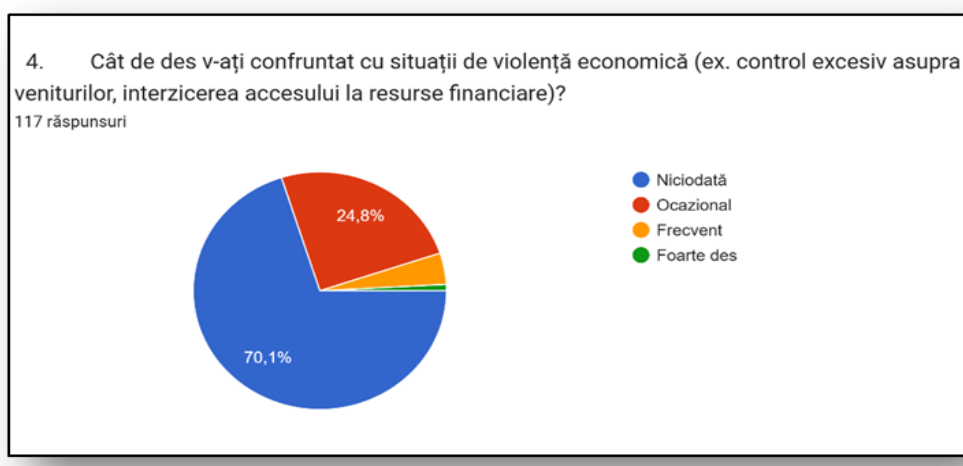

Figura 4. Frecvența violenței economice.

Sursa principală a veniturilor (Figura 5)

–cele mai frecvent menționate surse sunt salariul propriu - (46,6 %) și alte surse de venit (fără specificare) - (65,3%). Unii respondenți au menționat și salariul partenerului - (11,1%), ajutor social - (6,8%), pensia - (4,2%) sau veniturile din afaceri - (5,1%).

–în urma analizării răspunsurilor, respondenții care depind de venitul partenerului au raportat mai frecvent control economic, ceea ce poate sugera o vulnerabilitate sporită la astfel de comportamente.

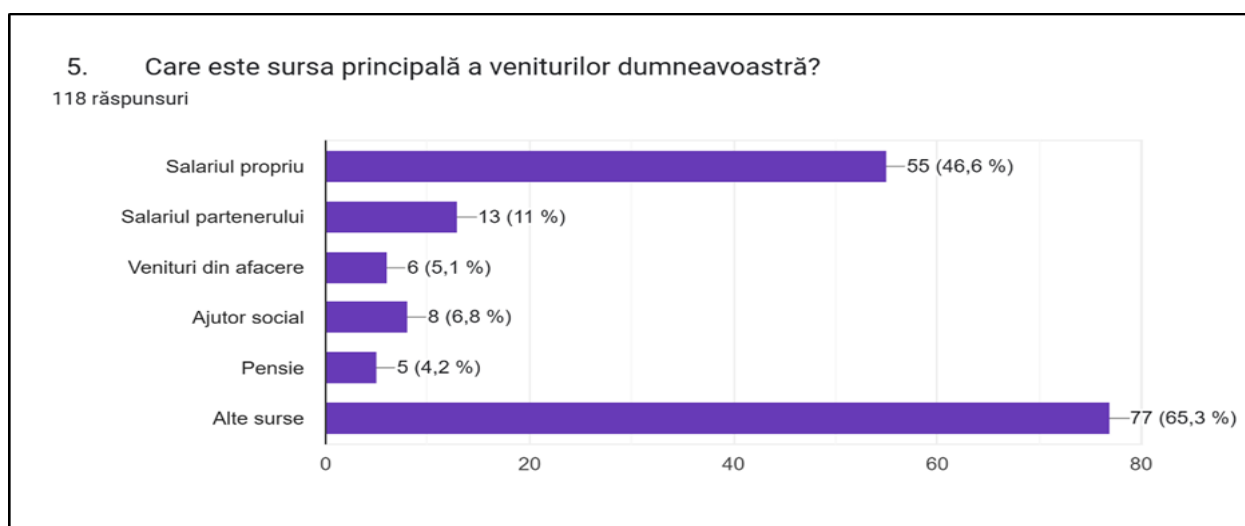

Figura 5. Sursa principală a veniturilor.

Controlul veniturilor și cheltuielilor (Figurile 6-9)

– răspunsurile indică că un procent mic, dar notabil, se confruntă cu monitorizarea cheltuielilor de către partener sau utilizarea veniturilor fără acordul lor – (9,6%), pe lângă celelalte 90,4% care au afirmat că partenerul nu utilizează veniturile respondenților fără acordul acestora.

– 9,3% din respondenți au fost împiedicați de partener ca să se angajeze sau să urmeze o cariera. Acest procentaj nu trebuie neglijat, întrucât în acest mod partenerii agresori manifestă o influență negativă pentru psihicul emoțional al partenerului agresat.

– există cazuri în care partenerii impun respondenților să-și transfere veniturile sau să urmeze o „alocație” prestabilită, o formă clară de control economic – 6%.

– totuși sunt și 2,5 % de respondenți, care foarte des sunt monitorizați la cheltuieli de către partener; 2,5 % - des, rareori – 28,2% și niciodată – 66,7%.

Figura 6. Utilizarea veniturilor personale de către partener fără consimțământ.

Figura 7. Interzicerea de angajare sau de continuare a unei cariere.

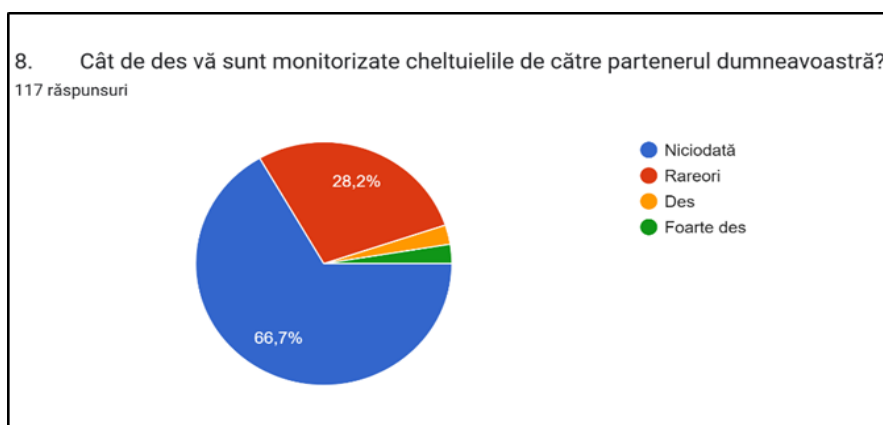

Figura 8. Monitorizarea cheltuielilor de către partener.

Figura 9. Controlul din partea partenerului prin mijloacele financiare.

Impactul asupra independenței financiare (Figurile 10-12)

- 13,7% din respondenți au expus că partenerul le-a impus să transfere veniturile sau o parte din ele în contul acestuia.
- o parte dintre respondenți consideră că relația lor le limitează accesul la independență financiară – 5,2%. Aceasta este o formă de violență economică ce contribuie la vulnerabilitatea financiară în relație.
- răspunsurile indică că 7,7% se simt vulnerabili în privința faptului că sunt amenințați din partea partenerului, care menționează că vor pierde resursele financiare ca urmare a unei despărțiri.

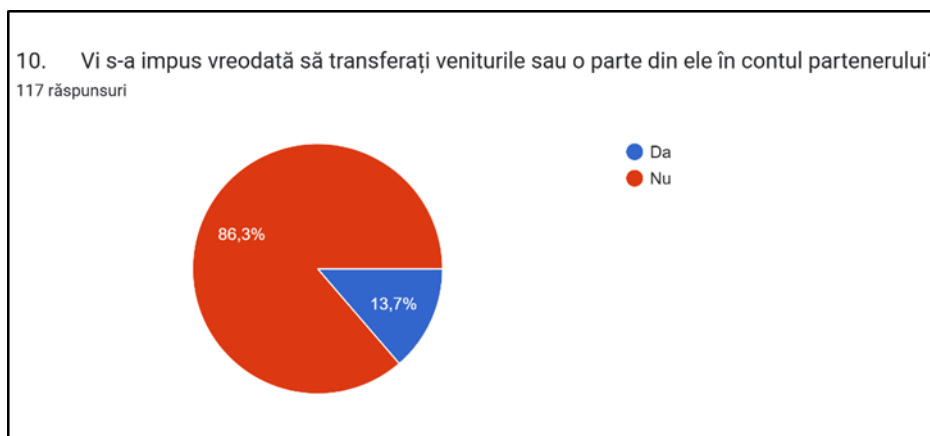

Figura 10. Impunerea transferului de venituri pe contul partenerului.

Figura 11. Impactul asupra independenței financiare.

Figura 12. Amenințări de ordin financiar din partea partenerului, în caz de despărțire.

Analiza datelor colectate prin sondajul desfășurat în rândul studenților și angajaților Universității Tehnice a Moldovei evidențiază faptul că violența economică este recunoscută ca un fenomen real, chiar dacă parțial vizibil și adesea dificil de definit de către cei afectați. Chiar și în absența experiențelor directe, mulți respondenți au manifestat un nivel ridicat de conștientizare asupra formelor subtile de control financiar în relațiile de cuplu.

În rândul tinerilor, percepția asupra violenței economice variază în funcție de nivelul de autonomie financiară și de rolul jucat în gestionarea resurselor comune. Această percepție este puternic influențată de factori precum dependența economică, modelul familial, precum și de prezența sau absența sprijinului emoțional și social în viața personală.

Răspunsurile indică o corelație clară între lipsa de venit propriu și vulnerabilitatea la forme de abuz economic, precum și o toleranță mai ridicată în contexte în care relațiile tradiționale de gen sunt percepute ca normale. De asemenea, unele practici de control financiar sunt minimizezate sau percepute ca fiind „acceptabile” în relațiile intime, ceea ce confirmă normalizarea abuzului economic în imagină colectivă.

Cercetarea evidențiază, totodată, nevoia urgentă de educație în domeniul drepturilor financiare personale, recunoașterea timpurie a comportamentelor coercitive și intervenții adaptate contextului tineretului urban. Fără aceste măsuri, există riscul ca formele invizibile ale violenței economice să rămână nesancționate și să perpetueze cicluri de dependență și inegalitate.

4. Concluzii

Violența economică este o realitate adesea ignorată în spațiul public și subevaluată în politicile de protecție a victimelor, deși efectele sale sunt deosebit de grave, afectând direct autonomia financiară, echilibrul psihologic și capacitatea de autodeterminare a persoanei. Studiul de față demonstrează că această formă de abuz este strâns legată de dinamici culturale, relaționale și instituționale, fiind adesea normalizată prin stereotipuri și mecanisme de vinovăție subtilă.

Din perspectiva drepturilor omului și a dezvoltării durabile, violența economică reprezintă un obstacol serios în realizarea egalității de gen și a participării sociale echitabile, punând în pericol pilonul social al sustenabilității.

Rezultatele sondajului realizat în rândul tinerilor din mediul universitar din Republica Moldova (respondenții fiind de la UTM) confirmă existența unor forme variate de control economic, inclusiv printre persoanele tinere, în aparență autonome. Frecvența cazurilor

raportate, chiar dacă moderată, sugerează o nevoie urgentă de educație financiară, intervenție instituțională și campanii de conștientizare adaptate grupurilor vulnerabile.

Pentru a combate eficient acest fenomen, sunt necesare:

- clarificarea legală și sancționarea distinctă a violenței economice în legislațiile naționale,
- consolidarea mecanismelor de suport social și juridic pentru victime,
- formarea specialiștilor în domeniul asistenței sociale, psihologiei și dreptului în spiritul recunoașterii acestei forme de abuz (autorii nu neagă lipsa lor, doar că consideră că formări suplimentare anume la această formă de violență ar fi binevenită),
- dezvoltarea de strategii multisectoriale care să integreze dimensiunea economică a violenței în politicile de gen, educație și incluziune socială.

Doar printr-o abordare comprehensivă, bazată pe cercetare și intervenție interdisciplinară, se poate construi o societate cu adevărat sustenabilă – una în care accesul la resurse și autonomie personală nu sunt privilegii, ci drepturi fundamentale garantate tuturor.

Conflicts of Interest: The authors declare no conflict of interest.

Acknowledgments: The article was made within the research project no. 020408 „Research on Ensuring Sustainable Development and Increasing Competitiveness of the Republic of Moldova in the European Context”.

Bibliografie

1. Ursu, V.; Ivanov, I.; Pozdîrcă (Slobozeanu), M. Economic Violence - a Form of Domestic Violence. In: *The 3rd International Conference Creativity and Innovation in Digital Economy*, Ploiești, Romania, November 14-15, 2024, p. 123.
2. Bodrug-Lungu, V.; Zmuncila, L. *Violența domestică: aspecte sociale și legislative*. Tipografia Centrală, Chișinău, Republica Moldova, 2005, pp. 8-9.
3. ONU. *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*, Department of Economic and Social Affairs, Sustainable Development. Disponibil online: <https://sdgs.un.org/2030agenda>. (accesat la 23.03.2025).
4. Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice” (STCE nr. 210). Disponibil online: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list?module=treaty-detail&treatyid=210> (accesat la 22.03.2025).
5. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. *A Union of Equality: Gender Equality Strategy 2020-2025*. Disponibil online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DC0152> (accesat la 23.03.2025).
6. Legea nr. 45 din 1 martie 2007 privind prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței în familie. *Monitorul Oficial* 2008 55-56 art. 178. Disponibil online: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=144821&lang=ro# (accesat la 22.03.2025).
7. Cercetare despre violență economică împotriva femeilor. Disponibil online: https://asociatia-anais.ro/wp-content/uploads/2024/06/raport_anais_violenta_financiara-final-final-2.pdf (accesat la 22.03.2025).
8. Stratan A. Unele aspecte juridice privind violența economică în familie prin prisma legislației RM și SUA. Disponibil online: https://conferinte.stiu.md/sites/default/files/evenimente/Culegere_integral_Conferinta_decembrie_2022.pdf (accesat la 23.03.2025).
9. Federici, S. *Witches, Witch-Hunting and Women*. Disponibil online: <https://www.jstor.org/stable/27115806> (accesat la 21.03.2025).

10. Introduction: Economic Empowerment Between Feminism and Neoliberalism. Disponibil online: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-89281-4_1 (accesat la 21.03.2025).
11. Journal of Family Violence. Disponibil online: <https://link.springer.com/journal/10896> (accesat la 21.03.2025).
12. Scale of Economic Abuse (SEA). Disponibil online: https://emerge.ucsd.edu/r_24ofnbt6kjm5gib/ (accesat la 23.03.2025).
13. Les infractions pénales. Disponibil online: <https://www.justice.gouv.fr/justice-france/justice-penale/infractions-penales> (accesat la 21.03.2025).
14. The Swedish Fiscal Policy Framework. Disponibil online: <https://www.regeringen.se/globalassets/government/dokument/finansdepartementet/the-swedish-fiscal-policy-framework.pdf> (accesat la 23.03.2025).
15. Domestic Abuse Act 2021 (UK Public General Acts). Disponibil online: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2021/17/contents/enacted> (accesat la 23.03.2025).
16. Serious Crime Act 2015 (UK Public General Acts). Disponibil online: <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2015/9/section/76/enacted> (accesat la 23.03.2025).
17. Domestic Abuse Bill 2020. Disponibil online: <https://www.gov.uk/government/collections/domestic-abuse-bill> (accesat la 23.04.2025).
18. Domestic Violence. Disponibil online: <https://www.justice.gov/ovw/domestic-violence> (accesat la 21.03.2025).
19. Violence Against Women Act of 1994. Disponibil online: <https://www.congress.gov/bill/103rd-congress/senate-bill/11> (accesat la 23.03.2025).
20. Law on expanding protections for victims of domestic violence to include economic abuse, no. 1795. Disponibil online: <https://legistar.council.nyc.gov/LegislationDetail.aspx?ID=4230045&GUID=86E31956-6F86-4DE9-81E6-B882DF2F586A&Options=&Search=> (accesat la 21.03.2025).
21. Legea nr. 1795 din 14 noiembrie 2019 privind includerea abuzului economic în calitate de formă a violenței domestice. Disponibil online: <https://legistar.council.nyc.gov/LegislationDetail.aspx?ID=4230045&GUID=86E31956-6F86-4DE9-81E6-B882DF2F586A> (accesat la 23.03.2025).
22. California domestic abuse law (Penal code 273.5). Disponibil online: <https://www.justice.gov/ovw/domestic-violence> (accesat la 23.03.2025).
23. Roșca, T.; Gonța, S., Violența de gen: percepție și intervenție socială. In: *Conferința științifică națională cu participare internațională „Integrare prin Cercetare și Inovare” dedicată Zilei internaționale a Științei pentru Pace și Dezvoltare*, Chișinău, 7-8 noiembrie 2024. Disponibil online: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/419-433.pdf (accesat la 23.03.2025).
24. Danna, D. Genocidio. La violenza contro le donne nell'era globale. Eleuthera, Milano, Italy, 2006. p. 7.

Citation: Ursu, V.; Pojar, D.; Ivanov, Iu.; Pozdârca, M. Economic violence – a silent threat to social sustainability: approaches, international comparisons, and public perceptions in the Republic of Moldova. *Journal of Social Sciences* 2025, 8 (2), pp. 91-106. [https://doi.org/10.52326/jss.utm.2025.8\(2\).08](https://doi.org/10.52326/jss.utm.2025.8(2).08).

Publisher's Note: JSS stays neutral with regard to jurisdictional claims in published maps and institutional affiliations.

Copyright: © 2025 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Submission of manuscripts:

jes@meridian.utm.md